

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ПСИХОЛОГІЇ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ В
ШКОЛІ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
української літератури
протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вивчення питань психології художньої творчості в школі
Викладач (-і)	Піхманець Роман Володимирович
Контактний телефон викладача	0951057616
E-mail викладача	pikhmanetsroman@gmail.com
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу; можливі консультації через онлайн ресурси за попередньою домовленістю.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Психологія художньої творчості вивчає зумовленість художніх явищ суб'єктивними чинниками і базується на принципах психологічного детермінізму, а відповідна навчальна дисципліна розкриває сутність вказаного явища. При цьому головну увагу зосереджено на загальнотеоретичних питаннях психології творчості, проблемі художньої обдарованості й здібностей до літературно-творчої діяльності, а також на художньо-творчому процесі як її центральному положенні. Психологічні характеристики літературного таланту і категорія творчого процесу вивчаються в єдності й діалектичній залежності, а остання осмислюється головним чином із погляду її психологічних основ і процесуальної структури. Опорними поняттями курсу є вчення про співвідношення свідомого й неусвідомлюваного психічного в творчій діяльності, художньої інтуїції та її ролі в формуванні художніх явищ, психологічні механізми виникнення художнього задуму.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета викладання дисципліни «Вивчення питань психології художньої творчості в школі» полягає у тому, щоб ознайомити студентів з одним із аспектів психологічного підходу до вивчення художніх явищ, що характеризує їх із позицій зумовленості внутрішньою природою автора, а також уміння застосовувати відповідні знання до вивчення української літератури в школі. Лекційний курс має на меті вивчення загальнотеоретичних питань психології художньої творчості, висвітлення проблем психологічної сутності художньої обдарованості й з'ясування специфіки літературного таланту, характеристику художньо-творчого процесу як головного аспекту дослідження питань психології творчості й загальних закономірностей творчої праці письменника, а також головних сил творчого синтезу. Такі знання необхідні вчителю-словесникові не лише для поглибленого розуміння художніх явищ, а й для діагностики в учнів художньо-творчих задатків і можливостей.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Під час вивчення ОК «Вивчення питань психології художньої творчості в школі» студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей, зазначених в ОП «Середня освіта (українська мова і література):</p> <p>Інтегральна компетентність:</p> <p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі</p>	

середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.

ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України.

ЗК 7. Здатність навчатися й оволодівати новими знаннями

ЗК 12. Здатність виконувати власне дослідження на належному рівні.

ЗК 14. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 4. Здатність кваліфіковано застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, світової літератури на підставі передового вітчизняного досвіду.

ФК 8. Здатність до володіння основними мовознавчими і літературознавчими поняттями, здатність застосовувати їх у процесі аналізу та інтерпретації текстів різних стилів.

ФК 9. Здатність розглядати літературні тексти, явища і факти в контексті української та світової культури, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл; уміти аналізувати індивідуально-авторський стиль окремих письменників.

ФК 11. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Знати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, художні твори української та зарубіжної класики й сучасності.

ПРН 5. Володіти навичками розрізняти літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками.

ПРН 6. Мати творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРН 8. Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з української та іноземної мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 25. Забезпечувати охорону життя й здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12 (6 заочн.ф.н.)
семінарські заняття / практичні /	18 (2 заочн.ф.н.)

лабораторні						
самостійна робота		60 (82 заочн.ф.н.)				
Ознаки навчальної дисципліни						
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)		Нормативний / вибірковий		
П'ятий	A4.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Третій		Вибірковий		
Тематика навчальної дисципліни						
Тема	кількість год.					
	Лекції		практичні заняття		сам. роб.	
	Д.ф.н.	Заочн. ф.н.	Д.ф.н.	Заочн. ф.н.	Д.ф.н.	Заочн. ф.н.
Тема 1. Загальнотеоретичні питання психології творчості. Вступ. Проблема наукового статусу психології творчості. Предмет і завдання психології творчості. Джерела вивчення психології творчості. Головні методи дослідження питань психології художньої творчості. Особливості вивчення питань психології творчості в школі.	2	2			10	15
Тема 2. Психологічні характеристики художнього таланту. Загальнотеоретичні аспекти проблеми творчої особистості. Методологічні принципи вивчення. Літературознавчий і психологічний підходи. Сутність художньої обдарованості і здібностей до літературно-творчої активності. Художня обдарованість як структурна цілість. Проблема літературно-творчої династії й увага до неї на уроках словесності.	1	2	2		10	10
Тема 3. Геній і талант. Проблема генія і таланту в філософії, психології і літературознавстві. Психологічні характеристики генія і таланту. Спроби Д. Овсянико-Куликовського осягнути сутність геніальної обдарованості. Концепція генія і письменника-робітника Івана Франка. Сучасні інтерпретації геніально обдарованої творчої особистості. Вивчення деяких питань генія і таланту в школі.	1		2		10	10
Тема 4. Структура художньої обдарованості. «Вертикальна» структура художньої обдарованості. Задатки і здібності. Спадкові компоненти в структурі художньої обдарованості. Діалектика вроджених і набутих чинників. «Горизонтальна» структура художньої обдарованості. Опорні властивості художньої обдарованості. Провідні сили в структурі художньої обдарованості.	2		4		5	10

Внутрішньо-ієрархічні залежності в структурі художньої обдарованості. Вивчення деяких аспектів проблеми на уроках української літератури.						
Тема 5. Специфіка літературного таланту. Співвідношення загальних і спеціальних компонентів у структурі художньої обдарованості. Біографія і творчість. Здібності до літературно-творчої діяльності в загальній структурі обдарованості. Психологічні доміанти літературних здібностей. Поняття психологічного типу письменника і спроби класифікації. Методика вивчення проблеми літературного таланту в школі і діагностика літературних здібностей учнів.	2		4		5	10
Тема 6. Художньо-творчий процес і головні аспекти його вивчення. Деякі загальнотеоретичні питання вивчення творчого процесу. Типологія творчих процесів. Психологічні основи художньо-творчого процесу. Проблема співвідношення свідомого й неусвідомлюваного психічного в творчому процесі.	2	2	4	2	10	15
Тема 7. Динаміка творчої думки письменника. Проблема внутрішньої потреби духовно-творчої діяльності. Процесуальна структура творчої активності та її типологічно спільні моменти. «Хвилини творчих натхнень» і проблеми їх вивчення. Написання твору: механічний процес чи результат творчої діяльності. Художнє сприймання як внутрішній момент творчого процесу та його завершальний етап. Потреба й особливості вивчення художньо-творчого процесу в школі.	2		2		10	12
ЗАГ.:	12	6	18	2	60	82
6. Система оцінювання навчальної дисципліни						
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Загальні 100 балів охоплюють: 50 балів за практичні заняття, 20 балів за підсумкову контрольну роботу і 30 балів за реферат.					
Вимоги до письмових робіт	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань, що пов'язані із аналізом художніх текстів на наявність різноманітних засобів текстотворення.					
Практичні заняття	Обговорення та дискусії проблем, які запропоновані до кожної теми (плани практичних занять). Закріплення й повторення матеріалу із вивчених тем курсу.					
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх запланованих програмою курсу форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50.					

Підсумковий контроль	форма контролю: залік; форма здачі: підсумкова контрольна робота і реферат
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника».</p> <p>Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно.</p> <p>За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає Комісія з питань етики та академічної доброчесності при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.</p> <p>Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника».</p> <p>У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання поточного і підсумкового контролю.</p> <p>Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника».</p> <p>Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Астрахан Н.І. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми: навч. посібник. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 2. Білецький О. У майстерні художника слова. Київ: Вища школа, 1989. 3. Білоус П. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості. Житомир: Рута, 2009. 4. Білоус П. Теорія літератури: посібник. Київ: Академвидав, 2013. 5. В'язовський Г. Творче мислення письменника. Київ, 1982. 6. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / Автор-укладач Ю.І. Ковалів. Київ, 2007. 7. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 8. Макаров А. П'ять ять етюдів: підсвідомість і мистецтво. Нариси з психології творчості. Київ, 1990. 9. Обдарованість. Творчість. Здібності / За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. Житомир, 2006. 10. Піхманець Р. Динаміка творчої думки Василя Стефаника. <i>Василь Стефаник: інтерпретації</i>. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2023. С. 636–662. 11. Піхманець Р. Листи Василя Стефаника як джерело вивчення його життя і творчості. <i>Василь Стефаник: інтерпретації</i>. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2023. С. 367–400. 	

12. Піхманець Р. Психологія художньої творчості: Теоретичні та методологічні аспекти. Київ, 1991.
13. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки XX ст.. / За ред.. М. Зубицької. Львів, 2002.
14. Стасюк Г. Літературна династія як наукова проблема (феномен роду Драгоманових-Косачів): монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2021.
15. Франко І. Із секретів поетичної творчості. *Зібрання творів: У 50-и т.* Київ, 1976–1986. Т. 31. С. 45–119.
16. Фрейд З. Нариси з психоаналізу. Київ, 1997.
17. Шляхова Н. Емоції і художня творчість. Київ, 1981.

Викладач: доктор філологічних наук,
професор Піхманець Роман Володимирович